

İnan Çetin ve Mustafa Delioğlu'nun “Şahmaran ile Lokman Hekim'in Hikâyesi”nin Göstergebilimsel Açıdan İncelenmesi

A Semiotic Analysis of İnan Çetin and Mustafa Delioğlu's “Şahmaran ile Lokman Hekim'in Hikâyesi”

Özlem YEŞİLYURT*

Öz: Edebî metinlerin incelenmesinde kullanılan bir yöntem olarak göstergebilim, 20. yüzyılda gelişen ve mimariden antropolojiye; reklamdaki sinemaya, metin bilimden dilbilime kadar pek çok sahada kendine uygulama alanı bulan, disiplinlerarası bir kuramdır. Göstergebilim gösteren ve gösterilen kavramlarının karşılıklı ilişkilerine dayanan anlam katmanlarının oluşumunu ortaya koyan bir yaklaşımdır. Bu çalışmamızda Algirdas Julien Greimas'ın göstergebilimsel yaklaşımından hareketle, İnan Çetin ve Mustafa Delioğlu'nun yazmış oldukları “Şahmaran ile Lokman Hekim'in Hikâyesi” başlıklı metin incelenmiştir. Metnin anlam katmanlarını oluşturan betisel, anlatsal-göstergesel ve izleksel aşamalar tek tek ele alınmıştır. Anlatsal-göstergesel aşamada metin kesitlerine ayrılarak temel anlatı izlencesi ve onu destekleyen yardımcı anlatı izlenceleri bulunmuştur. Böylece öznenin değer nesnesi (object of desire) ile ilişkisi eyleysel çizge aracılığıyla da ortaya konmaya çalışılmıştır. İzleksel aşamada metnin temel anlatı izlencesindeki karşıtlıklar ele alınmış ve metnin anlam bütünlüğüne yeniden ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Göstergebilim, Şahmeran Hikâyesi, Göstergebilimsel Çözümleme, Anlatı İzlencesi

Abstract: Semiotics as a method used in the analysis of literary texts is an interdisciplinary theory that was developed in 20th century and has been employed in many fields from architecture to anthropology, from advertisement to cinema, from text linguistics to linguistics. Semiotics is an approach that reveals the formation of layers of meaning based upon the reciprocal relations of the concepts of the signifier and signified. In this study, the text entitled “Şahmaran ile Lokman Hekim'in Hikâyesi” by İnan Çetin and Mustafa Delioğlu, was scrutinized in the light of Algirdas Julien Greimas' semiotic approach. The figurative, narrative-semiotic and thematic stages that constitute the layers of meaning of the text were handled on an individual basis. In the narrative-semiotic stage, the text was divided into segments, fundamental text program and subfundamental text programs supporting it were determined. Thus, the attempt was made to show the relation between the subject (Zarif) and his desire object through the actantiel pattern. In the thematic stage, the contrasts in the basic narrative program of the text were handled and the meaning integrity of the text was again obtained.

Keywords: Semiotics, the Story of Şahmeran, Semiotic Analysis, Narrative Program

* MA., Adnan Menderes Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana bilim Dalı, Aydın. ozlemyesilyurt56@hotmail.com

Giriş

Dilimizde özellikle dilbilim (Fr. linguistique) sözcüğü örnek alınarak üretilmiş olan göstergebilim (Fr. sémiotique ya da sémiologie) teriminin kökleri Eski Yunancadaki 'semeion' sözcüğüne dayanmaktadır. Göstergebilim (*semiotics, semiology*) en genel tanımıyla göstergeleri ve gösterge sistemlerini inceleyen bilimdir. Göstergebilimini kullandığı metoda göre de tanımlayabiliriz. Buna göre göstergebilim, dilbilimsel metotları nesnelere uygulayıp her şeyi dille tasvir etmeye ve anlamlandırmaya çalışırken; dilsel olmayan bütün olguları ise anlamlandırma yoluna gider. Ayrıca “*göstergebilim anlamın nasıl oluştuğunu ve nelerden oluştuğunu saptamayı amaçlar. İnceleme nesnesini dilsel ya da dil dışı olmak üzere her alanda bulabilir*” (Aslan-Karakul 2013, 56).

Göstergebilimin temel konusunu ve yapı taşı olan “*gösterge*”yi (fr.signe) anlamadan göstergebilimi anlamak zor olacaktır. Gösterge, “*genel olarak bir başka şeyin yerini alabilecek nitelikte olduğundan kendi dışında bir şey gösteren her türlü nesne, varlık ya da olgu*”dur (Vardar 1988, 111). Daha geniş bir tanımla gösterge, insanların bir topluluk içinde birbirleriyle anlaşmak amacıyla ürettikleri ve kullandıkları doğal diller, çeşitli jestler (el, kol, baş hareketleri), trafik işaretleri, levhalar, bazı meslek gruplarında kullanılan farklı renkte flamalar, reklam afişleridir. Yine modada, sanatta, mimaride, resim, müzik gibi çeşitli alanlarda oluşan ses, yazı, görüntü, renk ve hareketlerin de oluşturduğu “*anlamlı bütün*” göstergeye girer. Bu “*anlamlı bütün*” bize evrende hiçbir şeyin tek başına anlam taşımadığının da bir kanıtıdır (Aslan-Karakul 2014a, 14). Örneğin; moda açısından bir bluz, bir etek, bir kazak üzerindeki bazı işaretler, şekiller ve renkler, bir tablodaki açık ve koyu renkler, bir yazınsal yapıttaki bir kahramanın amacı, davranışı ve diğer kahramanlarla olan ilişkisi ya da bir tiyatrodaki kahramanın bazı jest ve mimikleri bir gösterge olarak değerlendirilebilir.

Çağdaş anlamdaki göstergebilimin iki öncüsü, Amerika’da Charles Sanders Peirce ve Avrupa’da Ferdinand de Saussure’dür. Saussure ve Peirce’ün temelini attığı ve öncülüğünü yaptığı göstergebilim, 1960’lardan sonra bağımsız bir bilim dalı haline gelmiştir. Louis Hjelmslev, Roland Barthes, Claude Lévi-Strauss, Julia Kristeva, Christian Metz, Algirdas J.Greimas ve Jean Baudrillard gibi araştırmacılar Saussure’e dayanan Avrupa geleneğini; Charles W. Morris, Ivor A. Richards, Charles K. Ogden, Umberto Eco ve Thomas Sebeok gibi araştırmacılar ise Peirce’e dayanan Amerikan geleneğini benimsemişlerdir.

Litvanya kökenli Fransız dilbilimci ve göstergebilimci Algirdas-Julien Greimas, geliştirdiği yapısal anlambilim kuramıyla ve bu konuda yazdığı “*Sémantique Structurale*” (1966; Yapısal Anlambilim) adlı eseriyle dikkat çekmiştir. Bununla beraber birçok araştırmacı Greimas’ın göstergebilim üzerine ortaya koyduğu kuramı benimseyip çalışmalarında uygulamıştır. Göstergebilimin göstergelerden ziyade, anlam dizgeleri üzerinde durulması gerektiğini savunan Greimas’ın, göstergebilim anlayışı oldukça geniş ve kapsamlıdır. Greimas’ın göstergebilim üzerine ortaya koyduğu kuramın en belirgin özelliği ise kavramsal ve bilimsel açıdan bir üstdil oluşturmasıdır (Rifat 1992, 48).

“*Göstergebilimsel bir inceleme ya da okumada araştırmacı veya okuyucu; daha çok yüzeydeki anlamla değil görünenin arkasındaki anlamla, yani her zaman görünmeyen anlamla ilgilenir*” (Ercantürk 2015’den akt. Yozgat 2016, 2). Göstergebilim, anlamın nasıl oluşturulduğuna odaklanır. Göstergebilimsel çözümleme yöntemi ise genelden özele doğru, bütünden parçaya doğru ya da yüzeysel yapıdan derin yapıya doğru bir yol izler ve daha çok derin yapıyla ilgilenir. İzlenen bu yol ise söylemsel düzey, anlatısal düzey, mantıksal-anlamsal düzey şeklinde sıralanır.

Göstergebilimsel bir okumada betisel düzey, diğer adıyla söylemsel düzey, anlatının kişi,

zaman ve uzam öğelerini ele alır. Kişileri fiziksel ve ruhsal görünürlükleri, eylemleri, etkileşimleri açısından değerlendirir. Zamanı; olayları belli bir süre zarfına bağlayan, hikâye zamanı ve öyküleme zamanı arasındaki benzerlik ve farklılık, şeklinde ele alır. Uzamı ise temelde olayın/olayların gerçekleştiği yer bağlamında kişi ve olaylarla etkileşimi bakımından elde edilen verilerle değerlendirir. Metnin anlamsal bütünlüğünü belirlemeye yönelik olan bu bölüm, derin yapı olarak nitelendirilen anlatısal ve izleksel aşamaların çözümlenmesine ve anlaşılmasına katkı sağlar. Anlatısal düzey, kişiler ve eylemlerin yapılan işlevlere göre çözümlenerek bir durumdan bir başka duruma geçildiğini gösteren bir işleyiş biçimi sergiler. Bu bağlamda, eyleyenler işlevleri ve birbirleriyle bağıntıları bakımından gönderen-gönderilen, özne-nesne, yardımcı-engelleyici olarak adlandırılırlar.

Bir anlatının sözdizimsel mantığını belirleyen anlatı izlencesinde, göndericinin öznenin yapmasını istediği bir eylemin söz konusu olduğu eyletim; öznenin gerekli koşulları temin ettiği edim; eylemini gerçekleştirdiği edim ve eylemsel tavrına göre gönderici tarafından ödüllendirilmesi ya da cezalandırılması biçiminde işlev gören yaptırım olmak üzere dört evre bulunur. Bu evrelerde /mecbur olmak/, /istemek/, /gücü yetmek/ ya da /muktedir olmak/, /bilmek/, /yapmak/ ve /olmak/ kiplikleri yer alır.

Çalışmamızda tüm bu aşamaları İnan Çetin ve Mustafa Delioğlu'nun Şahmaran ile Lokman Hekim'in Hikâyesi anlatısı üzerinde uygulamaya çalıştık.

Şahmaran ile Lokman Hekim Hikâyesi: İnan Çetin ve Mustafa Delioğlu

Özet

Elindeki kitaptaki bilgilerle ölüme çare bulmak isteyen Lokman Hekim bir nehir kenarına oturur ve kitabını okumaya başlar. Tam o sırada Simurg kuşu gelir ve elindeki kitabın bazı sayfalarını nehre uçurur. Bu duruma çok üzülen Lokman Hekim çaresiz evine döner. Aradan yıllar geçer, Lokman Hekim'in karısı hamile kalır ve bebek doğmadan Lokman Hekim ölür. Lokman Hekim'in çocuğu doğar ve karısı adını Zarif koyar. Zarif büyür ve babası gibi zeki bir kişi olur. Annesi ona babasından kalan üç kitap sayfasını verir. Zarif merak eder ve okur. Okuduğu kitap, Şahmaran ve Simurg kuşundan bahseder. Günlerce bunun üzerine düşünür.

Zarif, bir iş yerinde çalışmaktadır. Bir gün çalıştığı iş yerinin bahçesinde bir delik görür ve merak eder o deliğe elini sokar. Bir de ne görsün! Deliğin içi balla dolu. Zarif durumu patronuna anlatır. Patronu balı beraber çıkarıp paylaşmayı teklif eder. Zarif de kabul eder. Zarif, balı çıkarmak üzere kuyuya girer. Balların hepsini çıkarır. Fakat tam çıkacakken patronu kuyunun üzerini kapatır ve Zarif uzun sürecek serüvenine o kuyu ile başlar. Kuyunun içinde günlerce kalan Zarif, çaresizce kurtarılmayı bekler. Bir ışık görür ve ışığa doğru gider. Bir de ne görsün, kitapta okuduğu Şahmaran karşısındadır. Ondan hemen yardım ister. Şahmaran ona Simurg kuşunun sırtına binerek buradan çıkabileceğini söyler. Zarif, Simurg kuşunun sırtına biner ve gider. Evine varmadan Simurg'un sırtından düşer ve kendisini Karanlıklar Ülkesi'nde bulur. Karanlıklar Ülkesi'nin şahı Kadirgirra, Zarif'i görür ve onunla konuşur. Zarif'in, Şahmaran'ın yanından geldiğini anlar ve Zarif'e bir teklifte bulunur. Der ki:

"Sen bize Şahmaran'ın yerini söyle biz seni Aydınlık Dünya'ya çıkaralım" Bu teklif karşısında Zarif ne diyeceğini bilemez. Çünkü ona yardımcı olan Şahmaran'a hainlik yapmak istemez. Fakat bir yanda annesine kavuşma, bir yanda Aydınlık Dünya'ya çıkma hayali vardır. Zarif dayanamaz ve Şahmaran'ın yerini söyler. Karanlıklar Ülkesi'nin şahı hastalığına çare bulmak için Şahmaran'ı hemen yakalatır ve kendisine getirtir. Şahmaran kesilmek üzere beklemektedir. Zarif, Şahmaran'ı görünce utancından ne diyeceğini bilemez ve vicdan azabı çeker. Fakat Şahmaran kendisine kötülük yapan Zarif'e ölmeden önce de iyilik yapar. Şahmaran,

kesilip kaynatıldıktan sonra suyunun ona da içirileceğini söyler. Bu yüzden Zarif'e kaynatılan ikinci suyu içmesini söyler. Çünkü Şahmaran'ın kaynatıldıktan sonraki ikinci suyunu içen Lokman Hekim olacaktır. Zarif Şahmaran'ın değini yapar, ikinci suyu içer ve ardından kurtulur. Böylece hem annesine kavuşur hem de Lokman Hekim olur.

1. Uygulama

1.1. Anlatının Anlamlandırılmasının Üretici Süreci

Anlatının göstergebilimsel incelenmesi 3 temel aşamada oluşturulur. Söylemsel yapılar, göstergesel-anlatısal yapılar ve derin yapılar. Birinci aşama olan söylemsel yapının incelenmesi metnin yüzeysel yapısını kavramamızı sağlar. Anlatının geçtiği uzamı, kişileri ve kullanılan zamanla ilgili bilgiyi buradan sağlarız. İkinci aşama olan göstergesel-anlatısal yapılarla ilgili inceleme anlatının sözdizimsel yapısını ortaya çıkarmamıza olanak sağlar. Bu aşamada, anlatının kişileri ve olaylar birer işleve dönüşür. Anlatıda gerçekleşen her bir eylem sonucunda oluşan durumlar ve bu durumlar arası dönüşümler anlatının kesitlere ayrılmasıyla belirginlik kazanır. Son aşama olan derin yapılar anlamlamanın temel yapısının ortaya konduğu aşamadır. “Anlatının soyut ve mantıksal düzeyde oluşmasını sağlayan temel anlamsal yapı ile sözdizimsel yapıyı değerlendirme, dolayısıyla, anlatının başlangıcı ile sonu arasındaki farklılığı yaratan, masalı anlatı yapan, mantıksal ve sözdizimsel dönüşümü gösterme bu aşamada gerçekleşir” (Aslan-Karakul 2013, 69).

İnceleme nesnemiz olan *Şahmaran ile Lokman Hekim Hikâyesi*'ni değer nesne açısından altı kesite ayırdık. Birinci ve altıncı kesit klasik olarak başlangıç ve bitiş durumu olacaktır.

1.1.1. Birinci Kesit: Başlangıç Durumu:

“Anlatırlar ki; Lokman Hekim bir nehrin kenarında oturmuş, kitap okuyordu. Belki ölüme çare bulurum, diye düşünüyordu. Onu gören Simurg kuşu yuvasından çıktı, uçup geldi. Bir kanat vurup kitabı suya savurdu. Lokman Hekim'in elinde sadece üç sayfa kaldı. Üzüldü Lokman Hekim. Kitabın elinde kalan üç sayfasıyla evine döndü. Onları karısına verdi ve saklamasını söyledi. Böylece günler, aylar, yıllar geçip gitti. Lokman Hekim hastalandı sonra da öldü” (Çetin & Delioğlu 2015, 7-8).

1.1.1.1. Anlatısal Düzey: En yalınından en karmaşığa anlatı izlencesi, işlemler ve durumların dönüşümü demektir (Günay 2002, 90). Metinde Lokman Hekim'in o sessiz durağan halini değiştiren şey ise bu kesitte “engelleyci” durumunda olan Simurg kuşunun gelmesidir. Zira Simurg Kuşu gelip Lokman Hekim'in elinden kitap sayfalarını uçurmasaydı, belki de metne göre Lokman Hekim ölüme çare olacak bilgileri bulacaktı.

Kişiler: Lokman Hekim, Simurg Kuşu, Lokman Hekim'in eşi

Uzam: Nehir kenarı, Lokman hekimin evi

Zaman: Duyulan geçmiş zaman (masal kipi)

Bu anlatıda başkahraman Zarif (Ö3) hem temel anlatı izlencesinde hem de yardımcı anlatı izlencesinde yer almaktadır. Bunlar:

- Şahmaran'ı bulma isteği
- Babasının elinden uçan kitap sayfalarına ulaşma çabasıdır.

Hikâye ilk önce Zarif'in babasının elinden uçan kitap sayfalarına ulaşma çabası ile başlasa da Özne'nin gerçek amacı bu değildir. Yani temel anlatı izlencesi Zarif'in babasının (Ö1) ölüme çare bulma çabasıdır (Lokman Hekim (Ö1UN1) Ölümsüzlük).

• Zarif'in (Ö3) temel anlatı izlencesi ise: Şahmaran'ı bulmaktır. Temel anlatı izlencesi: (ZarifÖ3∩N5 Şahmaran)

• Yardımcı anlatı izlencesi: Babasının elinden kitap sayfalarını uçuran Simurg kuşuna ulaşma çabası. (Zarif (Ö3UN3) Simurg kuşu)

TAİ: (Ö1UN1) → (Ö1UN1) (Ayrışıklık Durumu: Özne (Ö1) açısından mutsuz biten bir kesit)

Özne: Lokman hekim

Nesne: Kitap

Gönderen: Lokman Hekim

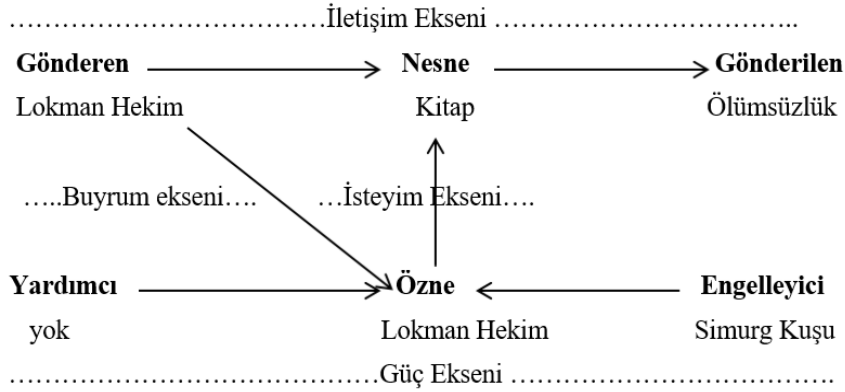
Gönderilen: Ölümsüzlük

Engelleyici: Simurg Kuşu

Yardımcı: yok

"Her anlatı için sadece altı işlev vardır. Greimas'ın geliştirdiği ve işlevler arasında etkileşimin bulunduğu bu çizge, eyleysel çizgedir. Bu işlevler dört eksen üzerine oturtulur: İletişim eksenini, isteyim eksenini, buyrum eksenini ve sinama (güç) eksenini. Anlatının merkezinde Özne vardır" (Aslan-Karakul 2018, 495). Özne eyleyenine bu kesitte bir eden karşılık gelmektedir. Öznenin, Gönderenin (Lokman Hekim) eyletmesiyle ulaşmak istediği kipsel nesne kitap; Gönderilen Lokman Hekim; Engelleyici (Karşı figür) Simurg kuşudur. Öznenin kendisinden başka Yardımcısı bulunmamaktadır.

Bu anlatı eyleyenlerini çizelge üzerinde gösterecek olursak:

1.1.1.2. Betisel Düzey: Bu bölümde öznenin üstlendiği betisel rollere baktığımızda Lokman Hekim'in (Ö1) elinden uçan sayfalara üzüldüğünü ve çaresizce eve döndüğünü görürüz.

"Üzüldü Lokman Hekim. Kitabın elinde kalan üç sayfasıyla evine döndü"
 (Çetin & Delioğlu 2015, 8).

1.1.1.3. Sözdizimsel Düzey: Metinde sözdizimsel yapıya baktığımız zaman anlatının içinde eyletim (başlangıç durumu) edinç, edim ve yaptırım (bitiş durumu) aşamaları olduğunu görürüz.

1.1.1.3.1. Eyletim: "Eyletim kavramı, Greimas göstergibiliminde, bir öznenin başka bir özne üzerinde gerçekleştirdiği eylem biçiminde tanımlanır" (Yücel 1982, 64). "Yani bilinçli bir yapmak eyleminin varlığından söz edilir. Burada sözü edilen öznelerden yaptıran ya da eyleten, gönderen durumundadır. Yapan ya da eyletilen kişi ise öznedir. Eyletim aşaması, gönderen ile özne arasında, nesnenin gönderilene ulaştırılmasıyla ilgili sözleşmenin yapıldığı bilişsel bir aşamadır" (Uzdu-Yıldız 2011, 32). "Bu aşamada gerçekleştirilecek eylem ve bunun muhtemel kazanımları ortaya serilir. Yani Birine bir şey yaptırmak söz konusudur. Bu aşama ise anlatı

izlencesinin başlangıç aşamasıdır” (Aslan-Karakul 2014b, 223). Anlatıda Lokman Hekim’in kendi içindeki gönderen durumunda olan özne ölüme çare bulmak istemektedir. Bunun için de elindeki kitap ile nehir kenarına oturup kitabını okur.

1.1.1.3.2. Edinç: Anlatı izlencesine göre eyletim aşamasında özne eyleme geçme nedenlerini öğrenmiş, anlamış ve nesneye doğru harekete geçmeye karar vermiştir. Öznenin “*Gerçekleştirmeyi planladığı eylemi ya da görevi uygulamak için gereksinimi olan yeteneklere ve yeterliliklere sahip olmaya çalıştığı aşama edinç aşamasıdır*” (Martin & Ringham 2000, 32). Anlatıda ise Lokman Hekim ölüme çare bulmayı ister elinden geleni yapar. Fakat içinde ölüme çare olacak bilgilerin bulunduğu kitabı tam okuyacakken Simurg kuşu gelip kitabın sayfalarını uçurur ve buna engel olur.

1.1.1.3.3. Edim: Öznenin anlatı içinde yapmaya yöneldiği ve karar verdiği eylemleri gerçekleştirdiği aşama edim aşamasıdır. “*Bir durum sözcesinden bir başka durum sözcesine geçilen bu aşamada, özne edindiği kipsel edinçten yararlanarak dönüştürücü işlemlere yönelir*” (Kıran & Kıran 2007, 306). Bu bölümde ise edim aşaması Özne tarafından gerçekleştirilememiştir. Yani elindeki kitap sayfaları Simurg kuşu tarafından uçurulduğu için ölüme çare bulamamış ve özne /olmayı olmak/ durumunu gerçekleştirilememiştir.

1.1.1.3.4. Yaptırım: Anlatı izlencesinin son aşaması olan yaptırım aşamasında gönderen ve özne tekrar karşı karşıya gelir. Özne kendini daha iyi tanımaya başlar. Neyi ne için istediğinin farkına varır. Kendini olumlu ya da olumsuz değerlendiren özne kim olduğunu öğrenir. Geçmişte yaptıklarını, düşündüklerini bu aşamadaki hali ile kıyaslar. Özne âdeta kendi hakkında bilgi edinir. Metnin bu kesitinde ise yaptırım aşaması yani /olmayı olmak/ durumu gerçekleştirilememiştir. Çünkü özne (Lokman Hekim=Ö1) değer nesnesine kavuşmadan ölmüştür. Tablo üzerinde gösterecek olursak:

Eyletim (başlangıç durumu)	Edinç	Edim	Yaptırım (bitiş durumu)
Yaptırmak	Yapmayı Olmak	Yapmak	Olmayı Olmak
Lokman Hekim’in Lokman Hekim’i Ölüme çare bulmaya ikna etmesi	Lokman Hekim’in ölüme çare bulmak istemesi (Ö1N/İ)	Ölüme çare bulmak için dere kenarına gelip şifa kitabını okuması Simurg’un kitabı uçurması	Ölüme çare bulamadan ölmesi (Ö1UN1)
(+)	(+)	(-)	(-)

1.1.2. İkinci Kesit: Zarif’in Lokman Hekim’in Üç Sayfasına Sahip Olmak İstemesi

“*Karısı hamileydi. Bir oğlan çocuk doğurdu. Adını Zarif koydu. Zarif babası Lokman Hekim gibi meraklı bir çocuktü. Büyüyüp okuma yazma öğrenince annesine babasının nasıl biri olduğunu sordu. Annesi bunun çok uzun bir hikâye olduğunu söyledi. Çünkü babası Lokman hekimdi, hayatını ölüme çare bulmaya adanmış uzun yolculuklara çıkmıştı. Dedi: ““Oğul, bunu sana anlatmam günler alır. Ama dur aklıma bir şey geldi””*. Kalktı. Kocasının kendisine bir zamanlar verdiği o üç kitap sayfasını sandıktan çıkardı. Dedi: ““Oğul artık yetişkin oldun. Baban bu sayfaları sana vermeme istemişti. Al senindir””. Zarif sayfaları aldı, gidip nehrin kenarına oturdu, okumaya başladı. Bu sayfalarda Şahmaran hikâyesinin bir bölümü yazılıydı. Zarif hikâyeyi öyle çok sevmişti ki

babasının elindeki kitaba kanat vurup, suya savuran Simurg Kuşuna çok öfkeleni. Öylece orada oturdu. Günlerce Simurg kuşunun gelmesini bekledi. Ama kuş gelmedi".

...
Annesi dedi: "Şahmaranı kim görmüş ki sen göresin ey oğul!" (Çetin & Delioğlu 2015, 9-10-11-12).

Kişiler: Anne (Lokman hekimin karısı), Zarif (Lokman Hekimin Oğlu) "babası Lokman Hekim gibi meraklı" (Çetin & Delioğlu 2015, 10).

Uzam: Evleri:

Zaman: Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi (çıkmişti), anlatıcının kullandığı zaman, görülen geçmiş zaman (dedi), geniş zaman (alır), görülen geçmiş zaman (aklıma bir şey geldi), emir kipi (dur!)

Kahraman anlatıcı: Anne

1.1.2.1. Anlatısal düzey: Bu bölümde Zarif doğar. Aradan yıllar geçer ve Zarif annesini daha iyi anlayabilecek bir yaşa gelir. Bir gün annesi babası ile ilgili yaşananları oğluna anlatır. Zarif, annesinin ona anlattıklarından etkilenir ve babasının yolundan giderek Simurg kuşunu bulmak ister.

Aİ: (Ö2UN2) → (Ö2∩N2) = Annenin oğlu yok → Annenin oğlu var

Anne(Ö2) → Oğul= Zarif(Ö3) → Sahip olmak

Aİ: (Ö3UN3) → (Ö3UN3)

Özne: Zarif (Ö3)

Nesne: Simurg kuşu

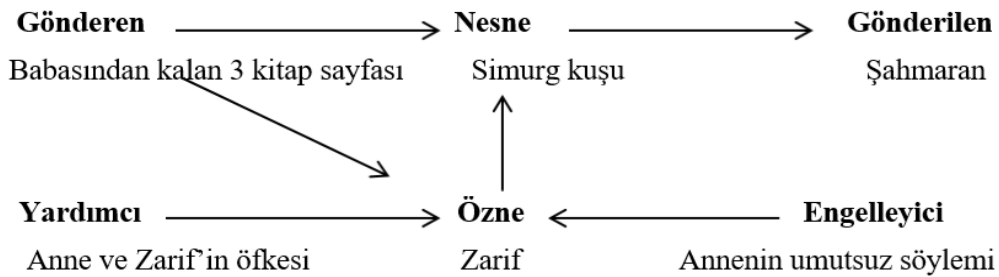
Gönderen: Babasından kalan üç kitap sayfası

Gönderilen: Şahmaran

Engelleyici: Annenin umutsuz söylemleri

Yardımcı: Anne, Zarif'in öfkesi

Anlatı eyleyenlerini çizelge üzerinde gösterecek olursak:

1.1.2.2. Betisel Düzey: Bu bölümde metinden anlaşıldığı kadarıyla Zarif'in Şahmaran'ı bulma hırsına karşı, annesi onu umutsuzluğa düşürür. Oğlunu duyguları ve söylemleri ile engellemeye çalışır.

"-Annesi dedi: "Şahmaranı kim görmüş ki sen göresin ey oğul!". (Çetin & Delioğlu 2015, 12).

1.1.2.3. Sözdizimsel Düzey

"Kalktı, kocasının kendisine bir zamanlar verdiği o üç kitap sayfasını sandıktan çıkardı. Dedi: " Oğul artık yetişkin oldun. Baban bu sayfaları

sana vermeme istemişti. Al senindir”. Zarif sayfaları aldı, gidip nehrin kenarına oturdu, okumaya başladı. Bu sayfalarda Şahmaran hikâyesinin bir bölümü yazılıydı. Zarif hikâyeyi öyle çok sevmiştir ki babasının elindeki kitaba kanat vurup, suya savuran Simurg Kuşuna çok öfkelenmiştir. Öylece orada oturdu. Günlerce Simurg kuşunun gelmesini bekledi” (Çetin & Delioğlu 2015, 10-11).

Burada Ö3 olan Zarif babasından kendisine kalan sayfalardan yola çıkarak Simurg kuşunu bulmak ve ondan öcünü almak ister. Fakat bu bölümde de Simurg kuşuna ulaşamaz.

Eyletim (başlangıç durumu)	Edinç	Edim	Yaptırım (bitiş durumu)
Yaptırmak	Yapmayı –Olmak	Yapmak	Olmayı Olmak
Gönderen Zarif Özne Zarif’ten Sümurg’u bulmasını ister ve onunla beraber Şahmaran’ı bulmak ister.	Özne Simurg’u bulmak ister, zorundadır, bilmemek, muktedir olmamak (Ö3Nİ/N/Z/U/B/U/M/)	Özne gidip Simurg’u arar ve bekler	Bulamaz (Ö3UN3)
(+)	(+,+,-)	(+)	(-)

1.1.3. Üçüncü Kesit: Zarif’in Bal Çıkarmak İçin Kuyuya Düşmesi

“Meraklıydı Zarif canı sıkılıyordu. Bir kazma getirdi deliğin bulunduğu yeri kazdı, mermerden bir taşa rastladı. Taşı kaldırdı ki, altında bir kuyu var. Kuyu ağzına kadar balla dolu. Hemen dükkânı kilitledi tüccarı bulmaya gitti. Bulunca da olan biteni tek tek anlattı.

...

Böylece tüccar, tüccarın oğlu, Zarif hep birlikte kuyudaki balı kovalarla taşımaya başladılar. Kuyu öyle derindi ki bir yerden sonra bala ulaşmak zorlaştı. Zarif kuyuda kalan balı da çıkarmak istiyordu. Dedi. Yazıktır bu bal kuyuda kalacağına çıkarıp satalım. Bir sicimle belimden bağlayın. Beni kuyuya salın ben kovaya bal doldurayım. Siz yukarı çekin, bal bitince de beni yukarı çekersiniz”.

...

Sonunda bal bitti. Sıra Zarifi yukarı çekmeye gelince tüccarın oğlunun yüreğine bir kötülük doldu. Dedi: Baba bizim bahçede bulunan bu balı neden Zarif’le paylaşalım? Gel kuyuyu kapatalım Zarif orada kalsın” (Çetin & Delioğlu 2015, 16-17-18).

Kişiler: Zarif, tüccar, tüccarın oğlu

Uzam: İş yerinin bahçesi, kuyu

Zaman: Duyulan geçmiş zaman ve geniş zaman

1.1.3.1. Anlatısal düzey: Bu bölümde Zarif hayatını sürdürmek için bir iş yerinde çalışır. Kendi halinde bir çalışandır. Bir gün iş yerinin bahçesinde gördüğü bir deliğe eline sokar ve orada bir sürü bal olduğunu fark eder. Durumu patronuna anlatır. Daha sonra balı, patronu ve patronunun çocuğu ile beraber oradan çıkarmaya karar verirler. Zarif saf ve temiz niyetiyle deliği genişletip oraya girmeyi kabul eder. Balı satıp çok para kazanma düşüncesi ile sevinen Zarif heyecanla bal

deliğine girmeye başlar. Fakat iş düşündüğü gibi olmaz. Patron ve patronun çocuğu Zarif'i kuyuya kapatırlar ve Zarif günlerce kuyuda kalır.

Aİ: (Ö3UN4) → (Ö3UN4) = Zarif balı sahiplenmek ister → Zarif balı sahiplenemez.

Tüccar(Ö4UN4) → (Ö4N4) = Tüccar balı sahiplenmek ister → Tüccar balı sahiplenir.

(Ö5UN4) → (Ö5N4) = Tüccarın oğlu balı sahiplenmek ister → Tüccarın oğlu balı sahiplenir.

Nesne: Bal

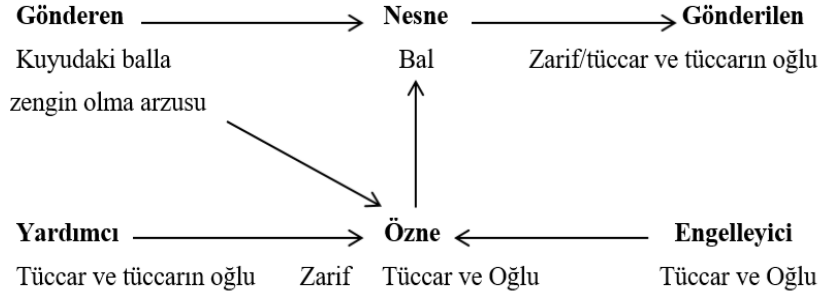
Gönderen: Kuyudaki balla zengin olma arzusu

Gönderilen: Zarif/Tüccar ve tüccarın oğlu

Engelleyici: Tüccar ve Tüccarın oğlu / yok

Yardımcı: Tüccar ve tüccarın oğlu

Anlatı eyleyenlerini çizelge üzerinde gösterecek olursak:

1.1.3.2. Betisel Düzey: Bu bölümde Zarif kuyuda bal bulunca sevinir. Yani Ö3 için esenlikli bir durum olur. Fakat esenlikli gibi görünen durum kesitin sonlarına doğru esenliksiz bir duruma bürünür. Çünkü tüccar ve tüccarın oğlu kuyunun ağzını kapatır. Böylelikle Zarif bal çıkarmak için girdiği kuyudan çıkamaz.

1.1.3.3. Sözdizimsel Düzey: Burada Ö3, Ö4 ve Ö5 eyletim, ediç, edim ve yaptırım aşamalarından geçerek yapmak istediklerini yaparlar. Biz bu kesitte daha ön planda olan Ö3'ü tabloda göstereceğiz.

Eyletim (başlangıç durumu)	Ediç	Edim	Yaptırım (bitiş durumu)
Yaptırmak	Yapmayı Olmak	Olmayı Olmak	Olmayı Olmak
Kuyudaki bala ulaşip çıkarmak ister.	Balı ister, nasılımı bilir, gücü yeter. (Ö3N/İ/N/B/N/M/)	Kuyuya iner ve bala ulaşır.	Balı gönderir fakat kuyudan çıkamaz. (Ö3UN4)
(+)	(+,+,+)	(+)	(-)

1.1.4. Dördüncü Kesit: Zarif'in Şahmaran'la Karşı Karşıya Gelmesi

Kuyudan çıkamayan Zarif günlerce kuyuda kalır. Ne yapacağını bilemez. Acaba balı çıkarmakla iyi mi etti kötü mü etti? Derken, kuyunun içinde bir ışık görür ve peşine düşer.

“Düştü ışığın ardına. Gitti bir boşluktan aşağı düştü, orada bir tepenin üstünde bayılıp kaldı. Orada baygın halde ne kadar kaldı bilinmez. Uyandığında o tepenin üstünde buldu kendini. Rengarenk tepenin yakınında zümrüitten ıslıl ıslıl, bir taht vardı. Tahtın üstünde ise insan başlı büyük mü büyük bir yılan oturuyordu. O zaman anladı Zarif. Bu Şahmaran'dı” (Çetin & Delioğlu 2015, 23).

Kişiler: Zarif, Şahmaran

Uzam: kuyu ve adı bilinmeyen bir yer

Zaman: Duyulan geçmiş zaman

1.1.4.1. Anlatısal düzey: Kuyuya düşen Zarif ne yapacağını bilemez çok üzülür. Günlerce kuyuda kalır. Birinin onu kurtarmasını bekler. Kuyu onun için çok esenksiz bir ortam olmuştur. Kendisine zarar gelir diye korkmaktadır.

Aİ: (Ö3UN5) → (Ö3∩N5) = Zarif Şahmaran'a ulaşmak ister → Şahmaran'a ulaşır.

Nesne: Şahmaran

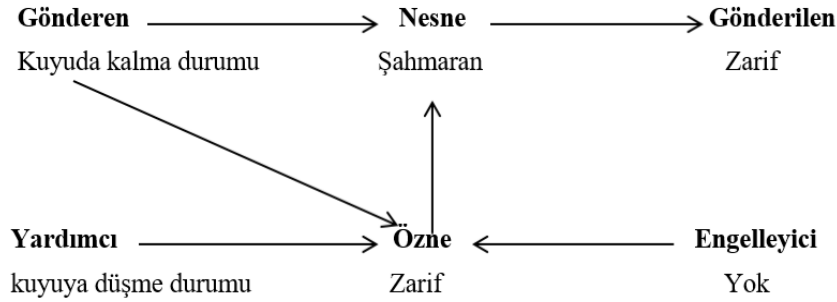
Gönderen: Kuyuda kalmak zorunda olması

Gönderilen: Zarif

Engelleyici: yok

Yardımcı: Kuyuda çok kalması

Anlatı eyleyenlerini çizelge üzerinde gösterecek olursak:

1.1.4.2. Betisel Düzey: Bu bölümde Zarif kuyuya düşünce çok üzülür ne yapacağını bilemez. Bir ışık görür ve ışığın peşine düşer. Bir de ne görsün, babasının kitabında bahsedilen Şahmaran karşındadır. Bu bölümün bu kısmı Zarif (Ö3) için çok önemlidir. Çünkü yıllardır peşinde olduğu değer nesnesi karşısındadır. Artık Ö3 esenlikli bir duruma kavuşmuştur.

“Düştü ışığın ardına. Gitti bir boşluktan aşağı düştü, orada bir tepenin üstünde bayılıp kaldı. Orada baygın halde ne kadar kaldı bilinmez. Uyandığında o tepenin üstünde buldu kendini. Rengarenk tepenin yakınında zümrüitten ıslıl ıslıl, bir taht vardı. Tahtın üstünde ise insan başlı büyük mü büyük bir yılan oturuyordu. O zaman anladı Zarif. Bu Şahmarandı” (Çetin & Delioğlu 2015, 23).

1.1.4.3. Sözdizimsel Düzey: Bu bölümüm söz dizimsel düzeyi aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Eyletim (başlangıç durumu)	Edinç	Edim	Yaptırım (bitiş durumu)
Yaptırmak	Yapmayı Olmak	Yapmak	Olmayı Olmak
Kuyudan kurtulmaya karar verir.	Kuyudan kurtulmayı istemek, zorunda olmak, bilememek, muktedir olmamak (Ö3N/i/N/Z/U/B/ U/M/)	Şahmaran'ı görür.	Şahmaran'a ulaşır. (Ö3N5)
(+)	(+,+,-,-)	(+)	(+)

1.1.5. Beşinci Kesit: Zarif'in Simurg Kuşu ile Karşılaşması ve Onun Sırtına Binip Karanlıklar Ülkesi'ne düşmesi

Bu kesitte Zarif artık kuyudan çok sıkılmıştır. Bir an önce Karanlıklar Ülkesi'nden kurtulup Aydınlik Dünya'ya çıkmak ister. Çünkü evini ve annesini çok özlemiştir. Bunun için Şahmara'a yalvarır beni buradan çıkar diye. Şahmaran da ona Simurg kuşundan bahseder. Simurg kuşunun sırtına binip kurtulabileceğini anlatır. Simurg kuşu çok hızlı uçtuğundan Zarif'e, dikkatli olmasını söyler ve kuşun sırtından düşmemesi için Zarif'i tembihler. Çünkü Simurg'un sırtından düşerse hem Zarif zarar görecektir hem de Şahmaran. Ne yazık ki Zarif, Simurg kuşunun sırtına biner ve düşer.

Kişiler: Zarif, Şahmaran

Uzam: kuyu ve adı bilinmeyen bir yer

Zaman: Şimdiki zaman, gelecek zaman, emir kipi

1.1.5.1. Anlatısal düzey: Kuyuya düşen zarif günlerce kuyuda kalır. Şahmaran'a yalvarır onu oradan çıkarması için. Birinin onu kurtarmasını bekler. Kuyu onun için çok esenksiz bir ortam olmuştur. Kendisine zarar gelir diye korkmaktadır.

Aİ: (Ö3UN6) → (Ö3UN6) = Zarif evine gitmek ister → Zarif evine gidemez

Nesne: ev, Aydınlik Dünya

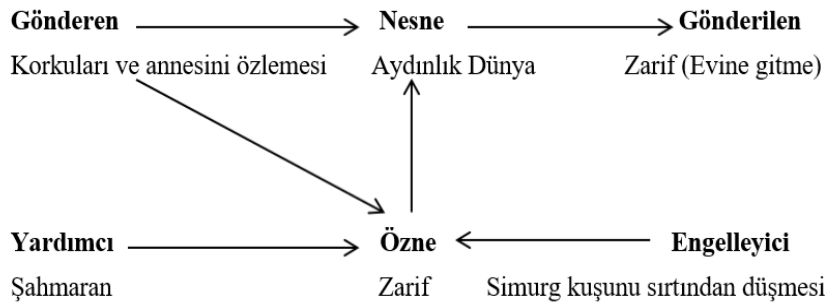
Gönderen: korkuları, annesini özlemesi

Gönderilen: Zarif (evine kavuşma)

Engelleyici: Simurg kuşunu sırtından düşmesi

Yardımcı: Şahmaran

Anlatı eyleyenlerini çizelge üzerinde gösterecek olursak:

1.1.5.2. Betisel Düzey: Simurg kuşunun sırtından düşen Zarif için tamamen esenksiz bir durum başlamıştır. Artık iyice ümitsizliğe düşecektir.

1.1.5.3. Sözdizimsel Düzey: Bu bölümün sözdizimsel düzeyi aşağıdaki tablodaki gibidir.

Eyletim (başlangıç durumu)	Edinç	Edim	Yaptırım (bitiş durumu)
Yaptırmak	Yapmayı Olmak	Yapmak	Olmayı Olmak
Simurg kuşunun sırtına binip evine gitmeye karar verir.	Simurg kuşunun sırtına binmek ister, zorundadır, binmeyi bilir ve binebilir (Ö3N/i/N/Z/N/B/N/M/)	Simurg kuşunun sırtına biner.	Simurg kuşunun sırtından düşer. Evine gidemez. (Ö3UN6)
(+)	(+,+,+,+)	(+)	(-)

1.1.6. Altıncı Kesit: Şahmaran'ın Kesilmesi Kesiti

Bu kesitte Zarif, Simurg kuşunun sırtından düşmüş ve Karanlıklar Ülkesi'ndedir. Karanlıklar Ülkesi'nin şahı Kadingirra, Zarif'i görür ve onunla konuşur. Zarif'in Şahmaran'ın yanından geldiğini anlar. Hastalığına çare arayan Karanlıklar Ülkesi'nin şahı Kadingirra, devasının Şahmaran olduğunu bilir. Bunun için Zarif'e bir teklifte bulunur.

“Sen bize Şahmaran'ın yerini söyle biz seni Aydınlık Dünya'ya çıkaralım” der (Çetin & Delioğlu 2015, 23).

Bu teklif karşısında Zarif ne diyeceğini bilemez önce. Çünkü ona yardımcı olan Şahmaran'a hainlik yapmak istemez. Fakat annesine olan özlemi ve Aydınlık Dünya'ya kavuşma hayali aklını iyice kemirmektedir. Bu düşünceler onu iyice çıkmaza sokar ve Zarif dayanamaz, Şahmaran'ın yerini söyler. Karanlıklar Ülkesinin şahı hastalığına çare bulmak için Şahmaran'ı hemen yakalattır ve getirtir. Şahmaran kesilmek üzere beklemektedir. Bunu gören Zarif vicdan azabı çeker. Fakat Şahmaran kendisine kötülük yapan Zarif'e ölmeden önce de iyilik yapar. Der ki:

“Bunlar beni kesecekler. Senden beni kesmemi isterse sakın kesme. De ki, ben getirdim, siz kesin. Beni kesip etimi bir kazana koyacak, ejderhaların ağzından çıkan ateşle kaynatacaklar. Et kaynayınca suyun üzerinde bir köpük olacak. O ilk köpüğü senin içmeni isteyecekler. Sakın ola içmeysin. Çünkü o ilk köpük sırf zehirdir. İçeni hemen öldürür. Suyun üstünde biriken ikinci köpüğü için ise Lokman Hekim olur. Dikkat et. Kalan suyla da Kadingirra Şahı'nı yıkayacaklar ki. Şah yıkanır yıkanmaz hastalıktan kurtulacak ve seni Aydınlık Dünya'ya çıkarmalarını emredek” (Çetin & Delioğlu 2015, 39).

Zarif Şahmaran'ın dediklerini birebir yerine getirir ve bu bölümdeki değer nesnesi olan evine de kavuşmuş olur.

Kişiler: Zarif, Şahmaran, Kadingirra Şahı

Uzam: Karanlıklar Ülkesi

Zaman: Şimdiki zaman, gelecek zaman, emir kipi

1.1.6.1. Anlatsal düzey: Karanlıklar Ülkesi'ne düşen Zarif esenlikli bir duruma geçmek için oradan kurtulmak ister. Bunun için de Karanlıklar Ülkesi'nin Şahı Kadingirra'nın teklifini kabul eder. Üzülerek de olsa Şahmaran'ın yerini söyler ve Şahmaran kesilir. Şahmaran'ın dediği gibi kaynatılan ikinci suyu içer ve Lokman Hekim olur.

AI: (Ö3UN7) → (Ö3N7) = Zarif ikinci suyu içmek ister → Zarif ikinci suyu içer

Nesne: Şahmaran'ın kaynatılan ikinci suyu

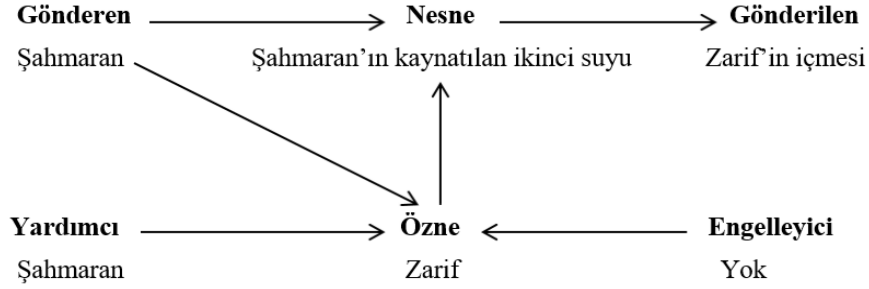
Gönderen: Şahmaran

Gönderilen: Zarif'in içmesi

Engelleyici: Yok

Yardımcı: Şahmaran

Anlatı eyleyenlerini çizelge üzerinde gösterecek olursak:

1.1.6.2. Betisel Düzey: Şahmaran'ın dediklerini yerine getiren Zarif artık hem evine kavuşacaktır ve hem de Lokman Hekim olacaktır.

1.1.6.3. Sözdizimsel Düzey: Bu bölümün sözdizimsel düzeyi aşağıdaki tablodaki gibidir.

Eyletim (başlangıç durumu)	Edinç	Edim	Yaptırım (bitiş durumu)
Yaptırmak	Yapmayı Olmak	Yapmak	Olmayı Olmak
Şahmaran Zarif'e kaynatılan ikinci suyunu içmesini söylüyor.	Zarif'in Şahmaran'ın kaynatılan ikinci suyunu içmek istemesi, zorunda olması, içmeyi bilmesi, muktedir olması (Ö3N/i/N/Z/N/B/N/M)	Zarif'in Şahmaran'ın kaynatılan ikinci suyunu içmesi	Lokman Hekim olması Evine kavuşması (Ö3N6)
(+)	(+,+,+,+)	(+)	(+)

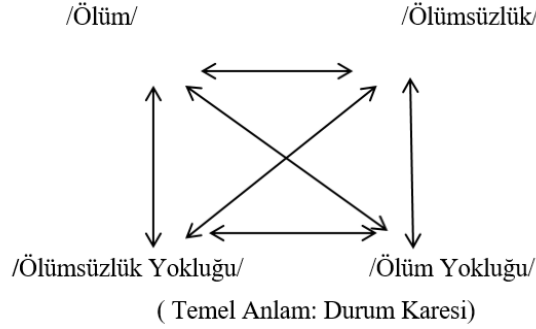
1.2. İzleksel Düzey = Mantıksal - Anlamsal Düzey:

Bu düzey, anlamın en derin aşamasıdır, metnin temel mesajının verildiği düzeydir. Anlatıdaki temel dönüşümler bu düzeyde işlenir (Gürbüz 2017, 56).

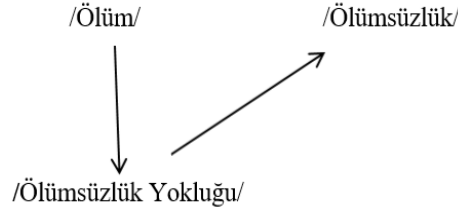
Bu aşamada Greimas tarafından geliştirilmiş olan göstergebilimsel dörtgen üzerinde temel anlatının çelişkin içeriklerini eklemlenmeye çalıştık. Bu dörtgen üzerinde gösterilen ilişkiler metnin temel yapısını ortaya koyarlar. "Derin yapı olarak da adlandırılan bu bölüm göstergebilimsel incelemenin en soyut aşamasını oluşturur. Yüzeysel yapıda ortaya konan ilişkiler bu bölümde gerçek yaşamdaki göndergelerine kavuşturulur. Değerler dünyasındaki karşılıkları bulunur" (Aslan-Karakul 2014b, 231). Böylece anlatıda betiselleştirilmiş olan bir değer bu aşamada verilen ya da sezdirilen bir dersle izlekselleştirilmiş olur. Ayrıca bu aşamada karşıtlık bağıntısı ekseninden hareketle birtakım tematik ögeler ele alınmaktadır. Metnin en başından sonuna kadar, Ö3'ün peşinde olduğu "asil değer nesnesi"ne kavuşup kavuşamaması durumu bu aşamada incelenir. Metinde; soyut bir kavramı çağrıştıran ölümsüzlüğün simgesi olan "üç sayfa", Ö3'ü Lokman Hekim olma yoluna koyacak olan "Şahmaran" ve anlatının sonlarında geçen "Şahmaran'ın suyu" anlatının derin yapısını oluşturmaktadır. Bu üç durum (Üç sayfa, Şahmaran, Şahmaran'ın suyu) metnin başından sonuna kadar, soyut bir kavram olan ölümsüzlüğü çağrıştırmaktadır. Ö3 ölümlülük ve ölümsüzlük karşıtlığı arasında gidip gelmektedir.

Örnek aldığımız anlatının temel dönüşümü ölümsüz-ölümlü karşıtlığı üzerine kurulmuştur.

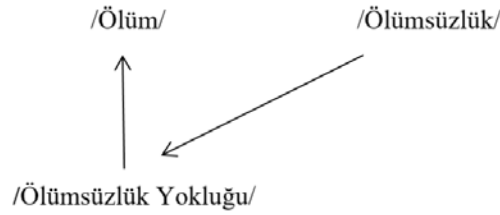
Derin yapıda anlatının ulaştığı son itibarıyla temel sözdizimi (dönüşüm karesi) ve temel anlam (durum karesi) gösterebilimsel dörtgen üzerinde aşağıdaki biçimde gösterilebilir:

Bu çizgede, anlatının öznesi Zarif (Lokman Hekim) /ölüm/ karşısında /ölümsüzlük yokluğu/nu araştırmış ve /ölümsüzlük/ karşıtlığına ulaşmaya çalışmıştır.

Fakat anlatı, çeşitli dönüşümlerden sonra Öznenin arzuladığının tersine sonuçlanmıştır. Temel anlatı Öznesi (Ö1) ölüm karşısında değer nesnesine ulaşamamıştır:

Temel anlatı izlencesi /Ölümsüzlük Yokluğu/ aşamasından ölüm aşamasına geri dönmüştür. Özne (Ö1) hem ölüme çare olamamış hem de kendisi ölmüştür. Metnin temel anlamını metin düzeyinde bu çözümlemeden vardığımız sonuçla şöyle oluşturabiliriz: “*İnsan ölümlüdür, ölüm karşısında çaresizdir*”.

Sonuç

Bu makalede göstergebilim kuramıyla ilgili bilgiler verildikten sonra İnan Çetin ve Mustafa Delioğlu'nun “*Şahmaran ile Lokman Hekim'in Hikâyesi*” adlı kitabı göstergebilimsel açıdan incelenmiştir.

Yapısal olarak altı kesitte incelemiş olduğumuz metnimiz her kesitte farklılıklar göstermektedir. Gerek özne açısından gerek zaman, kişi, uzam ve değer nesnesi açısından her bölümde farklılıklar mevcuttur. Her kesitte özne farklı bir değer nesnesinin peşindedir ve onu arama çabasındadır. Bazı kesitlerde Özne hiç değişmemiş, bazı kesitlerde ise değer nesnesi hiç değişmemiştir. Fakat anlatının genel işleyişine baktığımızda sürekli bir dönüşüm görülmektedir.

Anlatının metinsel görünülerinden yola çıkarak sözdizimsel yapısı kesit boyutunda ortaya konmuş ve her kesitin eyleyenlerinin işlevleri belirginleştirilmiştir. Değer nesne açısından anlatı boyunca izlenen yolda *ölüm-ölümsüzlük* karşıtlığı temel izlek olarak belirlenmiş ve göstergebilimsel dörtgen üzerinde bu iki karşıtlığın çelişkileri ile birlikte gösterilmiştir.

Metnin birçok yerinde adı geçen ve en önemli, en hareketli özne olan Zarif (Ö3) metnin so-

nunda en önemli değer nesnelere (Şahmaran, Simurg kuşu ve Lokman Hekim olma arzusu) ulaşmıştır. Ancak, sonuç itibarıyla hem doğa kanunu hem de temel toplumsal değerler sistemine uygun olarak insanın ölümlü olmasının önüne geçilememiştir. Bu anlatı aracılığıyla doğanın dengesi bir kez daha korunmuştur: "İnsan ölümlüdür ve ölüm karşısında çaresizdir".

KAYNAKÇA

- Aslan-Karakul S. (2013). "Mavi Sakal'ın Anlam Evreni". *Dilbilim XXVII 2012 İstanbul Üniversitesi Edebiyat Dergisi* 1/1 (2013) 55-74.
- Aslan-Karakul S. (2014a). "Kapı'nın Dili: Göstergebilimsel bir Yaklaşım". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 7/35 (2014) 7-14.
- Aslan-Karakul S. (2014b). "Büyü Dükkânı'ndaki Büyülü Büyüsüz Anlatılar". *Journal of Turkish Studies* 9/9 (2014) 217-234. Doi: 10.7827/Turkish Studies.7261
- Aslan-Karakul S. (2018). "Köyden İndim Şehire Filmindeki Köylü-Şehirli İzleğinin Göstergebilimsel Açından İncelenmesi". *Asos Journal* 6/65 (2018) 488-504
- Çetin İ. & Delioğlu M. (2015). *Şahmaran ile Lokman Hekim'in Hikayesi*. İstanbul 2015
- Günay V. D. (2002). *Göstergebilim Yazıları*. İstanbul 2002
- Gürbüz A. (2017). "Ömer Seyfettin'in "Şefkate İman" Adlı Öyküsüne Göstergebilimsel Bir Yaklaşım". *Edebi Eleştiri Dergisi* 1/1 (2017) 46-48.
- Kıran Z. & Kıran A. (Eziler) (2007). *Yazınsal Okuma Süreçleri*. Ankara 2007³.
- Martin S. & Ringham F. (2000) *Dictionary of Semiotics*. London 2000.
- Rifat M. (1992). *Göstergebilimin ABC'si*. İstanbul 1992.
- Uzdu-Yıldız F. (2011). *Göstergebilim Kiplikleri Açısından Anlatı Kişilerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi. İzmir 2011.
- Vardar B. (1988). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul 1988.
- Yozgat E. E. (2016). *Göstergebilimsel Çözümleme Yönteminin Türkçe Dersi Okuma Etkinliklerine Uyarlanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi. Ankara 2016.
- Yücel T. (1982). *Yazının Sınırları*. İstanbul 1982.